

Izbaja vsak dan razen nedelje in praznika ob 3. popoldan.

Posamezna številka stane 10 vinarjev.

MARIBORSKI DELAVEC

Po pošti stane mesečno 3 K 20 v

Uredništvo in upravnishstvo: Schmiderejeva ulica št. 5.
Telefon 8/VI.

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Letnik 2.

Maribor, ponedeljek 13. januarja 1919.

Štev. 9.

Italjani skrivajo Wilsonove izjave v Rimu.

„Riječ Srba-Hrvata-Slovenaca“ z dne 10. jan. razpravlja o tem:

Vladna časopisna agentura Agenzia Stefani sploh ni razposlala niti v inozemstvo, niti v Italijo Wilsonovega govora. Šele čez 4 dni je inozemstvo zvedelo za govor. Zakaj se torej Italjanom ni mudilo povedati svetu, kaj je Wilson govoril? Preveč jih je peklo in grizlo, če je n. pr. kakor poroča Secolo (edini list ki je potem prinesel ves Wilsonov govor), rekel, govoreč o oslobojenih narodih avstro-ogrške monarhije, sledeče: Jaz smatram, da tudi Vi (Italjani), kakor jaz priznavate načelo, da ne pripada nam pravica reči, kakšno vrsto vlade hočejo imeti (Jugoslovani). Pa čemu Italjani molčijo? Saj bo to Wilson tudi v Parizu povedal.

Agenzia Stefani je razposlala zdravico z banketa na Kvirinalu v Rimu. Izpustila pa je sledeč Wilsonov stavek, ko je rekel kralju: Danes popoldne govoril sem v šafi z g. Orlandom in Sonninom (vnani minister) in sem rekel, da s tem, ko delamo na to, da damo narodom sveta suverenost (samovlado), ki bi jim bila najbolj prikladna; s tem pa ne rečem, da bi bili (Amerikanci) voljni ločiti se od Italjanov, ki so v Ameriki.

Ob drugi priliki je Wilson rekel: V New-Jorku živi mnogo Italjanov, več nego v marsikterem mestu Italije, a to menda ne bo razlog, iz katerega bi Italija zahtevala New York zase.

Dobro jim je povedal! Da bi jim le še v odločilnem trenutku povedal, kar je hotel, da Italija tudi od nas ne more zahtevati radi par tisoč svojih ljudi, da bi jim mi morali odstopiti toliko naše zemlje z 700 tisoč naših ljudi.

Političen pregled.

Sestava državnega veča. Po dosedanjih načrtih bo sestavljeno Državno Veče države SHS v Beogradu približno sledeče: Srbija z Macdonijo 107 mandator, Črna gora 14, Vojvodinja (Južna Ogrska) 24, Hrvatska in Slavonija 62, Medžimurje 2, Reka 1, Dalmacija 14, Bosna in Hercegovina 50, Istra 9 in Slovenija 38. 1 delegat odpade na približno 41.000 prebivalcev, pri čemur se je vzelo za rezultat ljudsko štetje od leta 1910. Po plemenih bodo razdeljeni mandati približno sledeče: Slovencev 38, Hrvatov 80 do 90, Srbov 170 do 180, muslimani bodo imeli 15 in najrže tudi 2 do 3 Slovaki.

Delegati za državni zbor. Osrednji odbor Narodnega Vječa v Zagrebu je pristopil popolnjenju delegatov v državni zbor. Vsi člani dosedanega Nar. vječa spadajo v državni zbor. Jugoslovenski odbor (preje v tujini) bo zastopan z 8 delegati: po dva iz Hrvatske, Bosne, Dalmacije in Slavonije. Ker je iz Hrvatske in Slavonije v Nar. vječu bilo že 30 članov, bodo stranke sporazumno po ključu poslale še 30 članov v državni zbor (skupaj 60). Medmurje pošlje naknadno še 1 delegata. Narodne vlade v Splitu, Sarajevu in Ljubljani se dozovejo, da dopolnijo število svojih delegatov. Legitimacije (vjerodajnice) bo delegatom za državni zbor izdalo predsedništvo Narodnega Vječa. — (Op. ur. V Ljubljani se med strankami že vrše pogajanja za število delegatov.)

Boji v Področici. Nemci so že postavili top, tik pred uhodom v karavanski tunel. A naše čete so napadle, da top sploh ni prišel do dela. Nato so naši zasedli bližnje višine, tako da se že lahko gibljejo.

Dunajski konzularni zastopnik države SHS, dr. DeFranceschi je 10. t. m. odpotoval iz Zagreba na Dunaj.

Program za mirovno konferenco: Paris 10. t. m. Mirovna konferenca bo se vršila takole: 1. Konferenca velikih zaveznikov. 2. Sodelovanje Srbije in Belgije. 3. Sodelovanje drugih zaveznikov. 4. Priobčenje pogojev sovražnikom. 5. Obča konferenca o zvezi narodov, svobodi morja in omejitvi oboroževanja.

Mali narodi bodo tvorili svet. Predsednik Wilson je v Turinu v svojem govoru naglašal: Sveta odslej ne bodo tvorile več velike države, ampak očitvidno mali narodi. Edino, kar more male narode vezati na se, je zavest, da želi vsak narod pošteno ravnati z drugim narodom. Svet je že pokazal, da je njegov napredek industrijskega značaja. Ne more pa se trgovati z narodom, kateremu se ne zaupa in kateri drugemu ne zaupa. Zaupanje je podlaga vseh reči.

Trockij dal aretirati Ljenina? Trockij je bojda dal aretirati Ljenina ter se sam proglasil za diktatorja, ki ima vso moč v svojih rokah. Vzrok aretacije, je bojda ta, da je Ljenin zagovarjal misel, naj bi se boljševiki združili z menjševiki t. j. z zmernimi socijalisti in da je želel, naj se odstrani strahovlada.

Bissolati pri Wilsonu. „Secolo“ poroča da je Wilson poklical k sebi Bissolati in se z njim dalje časa razgovarjal. Kakor znano, je Bissolati pred kratkim izstopil iz italijanskega kabineta, ker se ne strinja s Sonninovo osvajačno politiko.

Pred mirovno konferenco. „Petit Journal“ poroča o predpripravah za mir. Pripravljalni dogovori med štirimi velevlastni za mirovno kon-

ferenco, ki so se imeli pričeti v četrtek, so se odgodili, ker je Lloyd George zadržan v Londonu. Prvi razgovor se torej ne bo mogel vršiti pred ponedeljkom 13. januarja. Zunanji minister Pichon je imel daljši razgovor z bivšim srbskim ministrskim predsednikom Pašičem, ki mu je naznanil, da bodo kraljevino Jugoslavijo zastopali na mirovni konferenci Pašič, dr. Trumbić in Vesnić (?).

Češki socijalni demokrati proti atentatu na dra. Kramača. Predsedništvo te stranke se je 9. t. m. sestalo in obsodilo ta atentat in teroristično metodo, ki se ne sklada z načeli in taktičnim stališčem soc. demokratov. Zato obsoja stranka tudi vsak poskus, ta atentat izrabiti za kake strankarsko-politične namene.

V celi Nemčiji, ne samo v Berlinu, so se uprli Špartakovci vladi. V Berlinu so se ponoči boji nadaljevali. O enakih bojih se poroča iz Monakovega, Draždan in Ratisbona.

Predkonference za mirovni kongres. Danes so, se začeli prvi razgovori med Anglijo, Francosko, Italijo in Ameriko.

Mariborske novice.

Zbiranje orožja in municije. Živimo v zelo resnih in težkih časih. Sovražniki nam groze od vseh strani ter nam skušajo odtrgati najlepše dele naše domovine. Zato je najsyetejša dolžnost vsakega posameznika, da stori vse, kar je v korist in blagor naše lepe domovine. Ako se ne bo vsakdo zavedal svoje narodne dolžnosti, ne bo kljub najboljši volji mogoče opremiti naše vojake s potrebnim orožjem in streljivom. Znano je namreč, da imajo posamezniki še vedno orožja in streljiva doma skritega ter ga niso doslej oddali kljub večkratnim pozivom. Preti nam velika nevarnost, da zmanjka naši narodni vojski v najkrajšem času popolnoma streljiva za pehoto. Pričakujemo, da bo vsakdo resnost našega položaja na naših mejah razumel ter se odzval nujnemu pozivu in oddal orožje in streljivo vojaškim oblastim. To zahteva narodna dolžnost od vsakega posameznika! One brezvestne ljudi, ki se temu pozivu ne bodo odzvali, pa opozarjamo, da se bo proti njim nastopilo najstrožje! — Orožje in municija za puške, tudi posamezne patrone, naj se oddaja na deželi pri najbližji orožniški postaji, v Ljubljani pa v belgijski, šentpeterski, stari domobranski in topničarski vojašnici. — Kdorkoli pa izve, kje se nahaja municija in orožje, ki ni pod vojaškim nadzorstvom in ne pravem mestu spravljeno, naj to javi vojaškemu poveljstvu.

Kinematografi v območju Narodne vlade SHS bodo podržavljeni v prid invalidov.

Vsem trafikantom se odpovejo pogodbe s trimesečnim rokom in se oddaja trafik na novo razpiše. Prednost pri oddaji trafik imajo invalidi.

Reorganizacija naše armade. S prvim marcem t. l. stopi nov začasni naredbenik jugoslovske armade v veljavo. Po novih določilih se opuste dosedanja vojna okrožja in domobran-

ska dopolnilna poveljstva ter črnovojniška poveljstva. Na njihovo mesto stopijo enotno organizirana polkovna okrožna poveljstva. Po novem naredbeniku so naborni dolžnosti podvrženi vsi moški od 21. do 25. leta. Armada se deli v tri pözive in črno vojsko. Prvi obsega letnike od 21. do 31. leta, drugi od 32. do 37. in tretji od 38. do 45. leta, črna vojska za skrajno silo, od 46. do 50. leta. Razdelitev v nova polkovna okrožja se bo v najkrajšem času izvedla po vsej Jugoslaviji.

Proti pijančevanju sklicuje abstinentno društvo »Sveta vojska« na 19. januarja v Ljubljani velik shod. Pijančevanje je strast, ki uničuje zdravje in moralo človeštva, zato je tak boj posebno v sedanjem času, ko se toliko piva, zelo umesten. Treba bo kaj enakega prirediti tudi v Mariboru.

Vz nemirlije vesti v Mariboru. Te dni so se začele zopet širiti po mestu vznemirlije vesti, da že naša vlada izpraznjuje vojaško oskrbovališče in rezervno bolnišnico, ker se boji, da mesto zasedejo Nemci. Prosili smo za pojasnila in se nam sledeče poroča: Iz vojaškega oskrbovališča se vozi sedaj samo žito v Celje na Majdičev mlin, ki melje za vojaško upravo. — Iz rezervne bolnišnice se je že nameravalo pred tremi tedni odvesti bolnike, a jih vsled kontumace zaradi neke bolezni niso mogli. To se sedaj izvrši. Ergo, ne dajte se tarbat!

„Jugoslavija“. To je list, ki bi bil, ako bi malo bolj zmerno pisal in se bolj točno informiral, res lahko dober. Tako pa nam nič več ne ugaja. Ljudi, ki so n. pr. narodno zavedni, te stavi kot renegate pred svet itd. Dobri je kritika, a grdo je psovanje in razdiranje. In tona je treba!

Žigovanje bankovcev. Od danes naprej se vrši žigovanje bankovcev. Za to delo so kratkoma komandirali ljudi, ki so drugod nujno zaposleni, ki bi mogli vsled tega, če ves teden izostanejo, izgubiti svojo službo, a kaj jih to briga. Lep sistem!

Edinstvena jugoslovanska demokratska (napredna) stranka. Jugosl. dem. stranka se hoče ujediniti na celem ozemlju države SHS. Za to ujedinenje se je izrekla tudi hrvatsko-srpska koalicija. Najbrž se bodo tudi druge stranke kakor jugoslovanska socijalno-demokratska ujediniše.

Novi kolkovi in železniški listki. Z dnem 15. prosinca 1919 pridejo v promet novi kolkovi in novi železniški vozni listki. Novi kolkovi se razlikujejo od sedaj v prometu se nahajajočih v tem, da imajo v sredi mestu glave bivšega avstrijskega cesarja črke SHS, v krogu okoli teh črk napis Narodna vlada v Ljubljani ter v spodnjem delu, ki je določen za prepisane, letnico 1918: oblika, višočina in širina je ostala neizpremenjena. Vse kategorije kolkov so izgotovljene v dvobarvenem tisku in sicer vse vinarske kategorije modro na rumenorjavem polju, vse kronске kategorije rdeče na ravnem takem rumenorjavem polju. Novih kolkov se izda za prehodno dobo samo 10 vrednostnih kategorij, in sicer po 2, 10, 20, 30 in 50 vinarjev in po 1, 2, 3, 5 in 10 kron. Novi železniški vozni listki se izdajo v dosedanji obliki s slovenskim besedilom in sicer z vtiskanim kolkom po 30 v in 1 K 20 v za navadno tovarno blago in po 30 v za brzovozno blago. Kolkovi izdaje 1910 in vozni listki, ki se nahajajo sedaj v prometu, se z 28. svečanom 1919 popolnoma razveljavijo.

Župnik Meško živi! Vest, da bi bili Nemci ubili župnika in pisatelja Ksaverja Meška k sreči vendar le ni resnična. Župnik Meško se je rešil ter utekel preko planin v Kranjsko goro, odkoder je brzojavil enemu izmed svojih prijateljev.

Sourednik ali urednik se išče za naš list —

Užigalice stanejo odslej po 20 vin. škatljica. Prodajo na debelo bo imel Martinz, ki bo dajal škatljico po 18 vin. Od teh 18 vin. mora plačati 6 vin. za mestne reveže. Torej se nad podražanjem ne smemo preveč spodtikati.

Doneski za francoski list. Uprava »Riječi SHS«, Zagreb, Ilica 40, zbira doneske za ustanovnico francoskega lista, ki bo tujini tem lažje pokazal naše želje in zahteve — zlasti glede morja, ki ga hočejo Italjani zase. Pozivajo se zlasti denarni zavodi, industrialna in trgovska društva in podjetja. Vsi imamo in moramo imeti interes na tem!

Štajerska deželna vlada protestira proti temu, da so jugoslovanske čete zasedle Cmurček ob progi Radgona-Spilje. Narodna vlada pojasni, da ima vojaštvo v Cmurčku samo nalogo, varovati imenovano železniško progo.

Narodna vlada je sklenila, razložiti razmere na Koroškem ponovno v obširni brzovojni skupni vladi v Beogradu in jo naprositi, naj izpolnjuje nemudoma pri vrhovnom poveljstvu entitnih čet v Solunu, da se določi demarkacijska črta na naši severni meji.

Kemična tovarna v Hrastniku ima svojo bolnišnico in provizijsko blagajno. Pravila te blagajne so pač unikum avstrijske socijalne oskrbe in dokaz izkoriščanja in zatiranja našega delavstva po tujem kapitalizmu. Treba bi bilo, da vlada tu z vsvo odločnostjo vmes poseže, da se ta škandal nemudoma odpravi. Blagajno, računovodstvo in drugo ima v rokah podjetje samo in pravila so prirojena tako, da nimajo delavci prav nobene kontrole in vpogleda. Tako določajo pravila, da se pokojnina izmeri po stanju blagajne. In res dobivajo penzionisti, ki so delali po 30 in več let za nemško bisago, sedaj v vojnem času po K 12 — mesečne pokojnine. Pred vojno so dobivali pa po 20 K na mesec. In sedaj vprašamo še, kaj bo, ko bodo izostale še obresti od vojnega posojila, ki ga je podpisala nemška fabriška gospoda z delavčevimi žulji? Ali kaj bi se zgodilo, če bi kak frkolin, ki opravlja to blagajno, defraudiral njeno premoženje? Zgoraj imenovani penzionisti če seveda s svojimi K 12 — ne morejo živeti, ter iščejo podpore, pri občinah — najbolj komodno stališče nemške gospode je kajpada, zvrniti skrb za delavca, ki se je izrabil za njih milijone, na javna ramena. Mislimo, da vlada ne bo zamudila človekoljubnega dela ter da bo tej gospodi posvetila, kakor ji gre!

Prihod jugoslovanskih legijonarjev v Ljubljano. V prihodnjih dneh pridejo v Ljubljano in v Zagreb oddelki jugoslovanske legije, ki bodo tvorili kadre reorganizirane narodne armade. V Ljubljano pridejo slovenski, v Zagreb pa hrvatski legijonarji, ki so se udeležili ofenzive od Soluna do Belgrada in so popolnoma izvežbani.

V Rušah se je včeraj vršil ustanovni shod polit. krajevne organizacije jugoslov. soc. demokracije in strokovne organizacije za tovarne v Rušah. Predsedoval je shodu g. Novak. Prvi govornik g. Fava je govoril o potrebi strokovne organizacije in o soc. demokraciji kot edini res delavski stranki. Zastopnik poverjenišva za soc. oskrbo v Ljubljani g. Vratnik je poročal, kaj je že jugoslov. soc. dem. stranka za delavske sloje storila in kaj še namerava storiti. Pozival je delavce, naj se pridno organizirajo. Nato se je izvolil odbor. Dobro obiskan shod je pričal, da se delavstvo v Rušah zanima za svojo organizacijo.

Radgona. Volitve, ki jih je Nemška Avstrija za avstrijski državni svet tukaj razpisala, je Narodna vlada prepovedala.

Razne novice.

Dr. Milan Rešetar — odpuščen iz službe. Dr. Rešetar je bil profesor slavistike na dunajski univerzi. Zdaj ga je Nemška Avstrija odslovila. Mislimo, da revanže ne bo težko najti.

Brezposelnost na Dunaju. Brez dela je preko pol milijona delavcev. Nič bolje ni za urednike državnih uradov in trgovskih pomočnikov. Teh je 40.000. Radi pomanjkanja premoga gori električna luč le do 8 zvečer. Vsi lokali se zapro ob 9. zvečer.

V Nemčiji je v prometu za 40 milijard papirnatega denarja. Za 20 mark v zlatu se plačuje 90 mark v papirju.

Slovenska Matica. Knjigi, ki izideta za 1918. leto, bosta v kratkem dotiskani. Matica ju prične razpošiljati svojim članom tekom februarja meseca. Opozarjamo vse, ki reflektirajo nanje in se še niso prijavili kot člani, naj to čimprej store. Članarina znaša 8 kron. V zalogi je še tudi nekaj knjig lanske izdaje. To je povest Zofke Kvedrove Demetrovičeve »Njeno življenje« in zgodba E. Kristana »Pertinčarjevo pomlajenje«. Knjigi sta občinstvu na razpolago po 4 krome v pisarni Slovenske Matice, Kongresni trg 7, I. nadstr. v Ljubljani.

Na španski bolezni in nje tovarišici, pljučnem vnetju, je glasom zdravniškega sodelnika londonskega lista »Times« v zadnjem četrtletju na celem svetu umrlo 6 milijonov ljudi.

128 milijard kron znaša vojni dolg pokojne Avstro-Ogrske.

Nemška nesramnost. Med Narodnim Vječem v Zagrebu in nemško-avstrijsko vlado je bilo svoj čas dogovorjeno, da ho Nemška Avstrija dajala nam kot kompenzacijo za živila soli. Sedaj se pa izve, da zahteva Nemška Avstrija za 100 vagonov soli 60 vagonov žita, 10 vagonov fižola, 580 glav živine in površi še 25 vagonov moke. Nesramnejši res ne morejo biti.

Prostožidarstvo v Avstriji. Kakor je znano, doslej niso bile v Avstriji priznane prostožidarske organizacije. Sedaj je velika loža na Dunaju prijavila svoj obstanek vladi in državni svet je vzel ustanovitev velike prostožidarske lože na Dunaju na znanje.

Socializiranje češke industrije. Češki trgovski minister dr. Stransky je izjavil, da bo delal na omejevanje visokih dobičkov industrije na primerno mero ter na socializiranje industrijskih proizvodov. Je odločen nasprotnik kartelov in trustov.

Juraj Gredlič, brivec

v Tegetthoffovi cesti 22 se priporoča jugoslovanskemu občinstvu.

Prva jugoslovanska mizarnica v Mariboru

Tegetthoffov trg št. 3

priporoča vsem svojo točno in dobro izdelano pohištvo, zgradje parketnih tla kakor tudi bilardnih miz. S poštovanjem

Rudolf Novak, mizar.

Jože Ulaga, Tegetthoffova cesta 21

priporoča

blago na obleke za moške in ženske, druk in drugo manufakturno blago, ter kravate, kolirje in srajce.